

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى .

مدبرى : آق چورە اوغلى يوسف .

صافي ۱۸

۱۲ نۆز ۱۳۲۸

يىل ۱

انتقاد و تقریر

تورک و تاتار تاریخی

(مولفی : قزان کول بوی مدرسه سی ملی تاریخ معلمی احمدزکی رلیبی ؛ ۱ نجی جزؤ (جلد) ، ۲۸۰ صفیحه ؛ بر عدد بویوک تورک ایمپراطورلنی خریطه سیله اسکي تورک ، اویغور و صرب تورک یازیلیخی کویستیریلوخلر ؛ - کتاب ، قزانده « ملت » مطبعه سنده باصلمش ؛ - نائیری : قزانده « ملت کیتبخانه سی » ؛ - ۱ نجی طبع ، ۱۳۳۰ سنه هجریه ، میلادی ۱۹۱۲ ؛ - فیثاتی ۸۰ قاپیک ، یعنی ۱۰ غروش)

یدی ، سکیز سنه اول قزانک مدرسه محمدیه سنده تاریخ معلمی ایدم . مدرسه نك عالی صنفلرنده درسمه باشلارکن بر مقدمه یایمیه لزوم کورمش و او مقدمه ده مناسب کتیره رک شویله دیمشدم : « افندیلر! تورک تاریخی پک ناقصدر ؛ پک آرایشله نمشدر ؛ پک چوق سمی وغیرت بکله یور . عثمانلی تورکلری آره سنده ، جدی اوله رق ، تورک تاریخی تألیفنه قالدیشان ویا بوکا خدمت ایده جک مواد ، آثار جمعنه چالیشان ذاتلر پک آز اولدی . - نجیب عاصم افندی غرب آتازندن استفاده ایده رک بوکا بر خیلی چالیشدیسه ده ، ایوم دولت عثمانیه نك طوتدیغی طرز سیاسته موافق کورلمدیکی ایچون اوله جق ، تاریخ اولمقدن زیاده ایشله نمه مش مواد عنوانه لایق « تورک تاریخی » نك آنجق برنجی جلدی نشر ایتدیره . بیلدی . - رسمی ویا غیر رسمی اوله رق تشکل ایتمش « تورک تاریخی » جمعیتلری ایسه تورک دولت مستقوله سنده هیچ یوقدر ! نه دیلم ، تورکلرک طالع سزلکی !.. « افندیلر! تاریخک وجود و سعادت ملت ایچون درجه لزومنی بیان و تشریح قالدیشه جق دگم . بر کره اطراف کزه باقار و بالجله ماتلرک تاریخ ملیلرینی ا کمال و تسجیح ایچون ایندکلری سمی وغیرتی کوریرسه کز ، البته بونلرک بهوده اولیه جغنی آکلار سکیز . هر یرده ، هر ملت ایچنده ، بر چوق اشخاص ، بوتون حیاتلرینی بو امله وقف ایتشلردر : بر قسمی منفرداً چالیشیر ؛ بعضلری دها سهولتله مقصده ایرمک ایچون جمعیتلر ، انجمنلر تشکیل ایده رک اوغراشیر . بعض حکومتلر بوسعیک ، بو غیرتک ملی بر ایش اولدیغنی بیلدکلری ایچون

بالذات جمعیتلر احداث ایله لرلر، یاخود موجود جمعیتلری حمایه ایدوب بونلره هر درلو معاونتلرینی بذل ایدرلر: البته بوسی، بوغیرت بیهوده دکلدر!.. [۱]

بن بو تأثرلریمی سامعلریمه احساس ایتیه جالیشدیغم کوندنبری، بالنسبه پک آز زمان کچدی. بو آز زمان ایچنده، تنگری یه حمد اولسون، تورک عالمی ملی تاریخنک تدقیق و تدوینی یولنده خیلی جالیشدی، بوکون تورک عاتلک بللی باشلی مرکز لرنده، ملی تاریخ ایچون جدی اوغراشان ذاتلری، حتی جمعیتلری صایمق قابلدیر. تورک خاقاننک مبارک آرزوسیه قورولان «تاریخ عثمانی انجمنی» بومؤسسهرک اکمه میدیر. بونسکه برار اعتراف ایتلی بزرگه سربست جالیشمه لرینه هیچ براداری مانع بولمایان مشروطیت دوره سنده، عثمانیلرک تورک تاریخنه ایتدکاری خدمتلر، اولجه امید اولوناندن آزدر. مقصدلرندن بری، ملی تاریخنه دائر تدقیق و تبعده بولمق اولان «تورک درنکی» صاغلام وسورکلی برحیاته نائل اولامادی.

ملی تاریخه متعلق شخصی ویاترجه اثرلر، آرنشیر اولندی. عثمانلی تورکلرینک بوبابده کی نقصان مساعیلرندن متحصل تأثرمنری، شمال تورکلرینک غیرت و همتلری تسکین ایتمکده در. شمال تورکلرینک قازان، اورنبورغ و اوقاکی مرکز لرنده صوک اوج، بش سنه ایچنده، «مفصل تاریخ قوم تورکی»، «مختصر تاریخ قوم تورکی»، «تورک اروغلی»، «بلغار تاریخی»، «قران تاریخی»، «سیریا تاریخی»، و نهایت «تورک - تاتار تاریخی» کبی، جالیشهرق، آرانیه رق، دوشونیه رق یازیلش و ملی تاریخنک برقمندن و یا عمومندن بحث ایدن مهم اثرلر وجوده کتیریلدی. خاطرردن جیقاریلما ملیدرکه تحری و تتبع ایله ماده لرندن، وثیقه لرندن، حتی مختلف کتابلردن آلوب تاریخ تألیف ایتک، آرزوق بیلتن فرانسیزجه سایه سنده، طوغری یا کاش (سفیوبوس) ترجمه ایتک دیمک دکلدر: مأخذلری تحری و موادی تنقید و مقایسه ایله استنتاجلرده بولنه بیلیمک، تاریخنک تحری و تألیف اصوللرینه خیلیدن خیلی یه وقوف ایستهر.

«تورک - تاتار تاریخی»، بوکون تاریخ تحریرنده رعایت اولونان و علمی

[۱] آق چوره اوغلی، «علوم و تاریخ» - قران، معارف کتبخانه سی، ۱۹۰۶ -

دنیلن اصوللر کوزه دیلهرک یازیلشدر . مؤلف ، کتابخی یالکیز برنجی آلدن ، یعنی هنوز غیر معلوم و نائق و مواددن آلاق یازمق ادعاسنده دکادر ؛ الکیز یاده ایکنجی آلدن ، یعنی مدون تاریخ کتابلرندن آلوب تلخیص و تألیف ایندیکنی صمیمیتله اعتراف ایدیور ؛ کتابنک باشنه بللی باشلی مأخذلرینک اوزون لیسته سنی قومشدر ؛ وقایع نقل ایدوب کیدر کن ده لزوم کوردکجه سوزلرینی حاشیه ده کوسترلمش مأخذلره تقویه ایدیور . باشده کی بیلیوغرافیا لیسته سی ، حاشیه لرده کی مأخذ اسملریله قبارارق بویوجک بریکون تشکیل اتمکده در . مأخذ کوسترمک ، نقل ایندیکی وقایعک مسندلرینی بیلدیرمک علمی تاریخ یازمه ده اتباعی واجب اصول لر دندر . اتحال ، قارئلرک بیامه مه سندن بالاستفاده باشقه لرینک مساعیدنی بنه یوب جاقه صائمق جاهل محیطلرک مطبوعاتنده - استانبول مطبوعاتنده یالکیز یاقالانمش سرقنلر برکده دوشونیلسین ! - یک منتشر بر فضیحه اولدیغندن ، محترم احمد زکی افندیکنک تماماً علمی و صمیمی قلماسنی ، بالخاصه ثنا و تبریکه شایان بولورز .

تورک تاریخخی تتبع ایتک ایسته یلره بر قولایلق اولسون ایچون « تورک - تانار تاریخخی » مأخذلرندن اک مهملرینی بوراده ذکر ایتک ایستردم ؛ آنجق بو مأخذلرک چوغی روسجه اولوب ، عثمانلی تورک لری آراسنده روسجه بیلنلرده غایت آز بولندیغندن و از کچورم . یالکیز بو مناسبتله شونی اخطار ایدرم : تورک تاریخخی ایله مشغول اولق ایسته یلر ، مطلقا روسجه اوکر عملیدرلر ؛ تورک تاریخخه عائد روسجه آنار ، آوروپا لسانلرندن یازیلانلرک جمله سندن فضله در .

« تورک - تانار تاریخخی » نک تقسیماتی صریح و منطقی در . مؤلفک مقصود اصلیدی ، منسوب اولدینی قزان تورک لریکنک بو کونه قدر حیات تاریخخه سنی کوسترمکدر . کتابده مرکز ثقل ، قزان تورک لری ، « قزانلار » در . مورخ ، تاریخخه مبدأ اوله رق بوتون تورک لرک تاریخخه معلوم اک قدیم حیاتلرینی

آلبور؛ منها ایسه «قزان» ک بو کونکی حالیدر. او مبدادن بونهایتی
چیقارمق ایچون، مورخ «تجربید» اصولی قوللانشدر: عموم تورکلردن
بحث ایتدکدن سوکره، تورکلرک آریلدقلری زمانلرده، «قزان» . منهی
قوللری آلوب، دیگر قوللری بختدن خارج براقشدر. بو صورتله موضوعی
تحیدیه موفق اولمش ایسهده، «تورک - تاتارتاریخی»، تورک - تاتارلرک عمومی
تاریخی اولمقدن چیقارق، خصوصیلشمشدر. بونکله برابر، شمیدی به قدر
یازیلان تاریخلرینک اک عمومی ینه احمد زکی ولیدی افندیکن اثری اولدیغه
قانع.

کتابده مرکز ثقل «قزان» اولدینی جهته «قزان» حیاته متعلق اک
مهم وقعه در که کتابک جلد تقسیمنده اساس اتخاذ اولمشدر، «قزان» ایچون
اک مهم حادثه اولان استقلالک ضیاعی، ولیدی افندیکن اثری ایکی جلدده
بولور. اثرک شمیدی به قدر یالکنز برنجی جلدی طبع اولمشدر. «قزان» ک
روسیه به محکوم اولماسندن بو کونه قدر کچن وقایع محتوی ایکنجی جلدک
اوکمزده کی قیسه قدر نشری وعد اولبور.

— پتمدی —

آ. ی.

جوابلرینه

۱

خالده ادیب خانم افندی حضرتلرینه:

استانبولک رابطه لری بک گوشه مش منور طبقه سنده جدی فکر مبادللری،
مناظرلر، حتی صمیمی مناقده لر یوق کییدر. محررلر، هیچ بر عکس صدا